

Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Konuşma Becerisine Yönelik Görüşleri

Views Of Turkish Learners As A Foreign Language About Speaking Skill

K. Kaan BÜYÜKİKİZ*
Gaziantep Üniversitesi
Sevil HASIRCI**
Gaziantep Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, "Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin konuşma becerisi ile ilgili görüşleri nelerdir?" sorusuna cevap aramaktır. Araştırmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin konuşma becerisine ilişkin görüşlerini belirleyebilmek amacıyla odak grup görüşmesi tabanlı nitel bir yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın verileri Gaziantep Üniversitesi TÖMER'de öğrenim görmekte olan C1 seviyesindeki 8 öğrenci ile yapılan odak grup görüşmesi ile toplanmıştır. Odak grup görüşmesinden elde edilen veriler betimsel analiz ile incelenerek araştırmanın yedi alt amacına yönelik bulgular elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgularda; Türkçe konuşmanın, özellikle de bazı konularda konuşmanın zor olduğu, konuşma becerisinin gelişmesi için sınıf içi ve sınıf dışında öğretmen ve öğrencilerin farklı sorumlulukları olduğu, çevrenin konuşma becerisinde etkili olduğu, bazı seslerin sesletiminin zor olduğu ve anadillerinin Türkçe konuşmada etkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda Türkçeyi yabancı dil olarak öğretenlere, ders materyali (kitap,cd, film vb.) hazırlayan uzmanlara ve bu alanda hizmet veren kurum ve kuruluşlara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi, Konuşma Becerisi, Odak Grup Görüşmesi

Abstract

The purpose of this study is to answer this question: "What are the opinions of foreign learners about speaking skill?". In this study, focus group interview-based qualitative methods were used to determine the opinion of Turkish learners as a foreign language about speaking skill. The data of the study was collected by focus group interview with eight students in the level of C1 in Gaziantep University Tömer. The data obtained from focus group interview has been examined by descriptive analysis. For the seven sub-objectives of the study, the findings were obtained. According to the findings of the study, Turkish speaking is hard, especially speaking in some subjects is very hard, the environment is effective in speaking skill, some sounds are difficult for pronunciation, mother tongue is effective for Turkish speaking and for the development of speaking skill, the teachers and the students have different responsibilities,

* Yrd. Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, e-mail: kbuyukikiz@gmail.com

** Okt., Gaziantep Üniversitesi, TÖMER, e-mail: sevilhasirci@gmail.com

Based on the results, suggestions have been given for Turkish learners as a foreign language, experts preparing course materials (books, CDs, movies, etc.) and the institutions and organizations providing services in this area.

Key Words: Turkish teaching as a foreign language, Speaking Skill, Focus Group Interview

Giriş

Dil, bireyin toplumu oluşturan diğer bireylerle iletişim kurmasında ve toplumsallaşmasında rol oynayan en temel ögedir. Dil, "İnsanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemidir" (Banguoğlu, 2004:9). "Duygu, düşünce, dilek ve tasarımlarımızı başkalarına aktarmaya yarayan işaretler sistemi" (Kavcar vd. 2004-a:2). "Toplumdaki insanların anlaşmalarını konuşma ya da yazı ile sağlayan işaretler sistemidir" (Ediskun2004:9).

Yukarıda yapılan tanımlar dışında da dilin farklı bakış açılarıyla tanımları yapılmıştır. Günay, (2004:13-14) dil tanımlarının farklı yaklaşımlarla ifade edilseler de belli başlı şu özelliklere vurgu yaptıklarını ifade etmektedir:

1. Dil, belli bir grup içinde konuşulur yani tek bir kişiye ait değildir.
2. Dil, iletişim amacıyla kullanılır.
3. Dil toplumsal bir olgudur. Bu toplumsallık da belli bir dilsel grup için geçerlidir. Yani farklı toplumlardan yapay olarak oluşmuş bir topluluğun ortak dili olamaz.

4. Dil bir kavramsal (anlamsal) içerikle, sessel imgelerden oluşan saymaca ve uzamsal nesnelere kullanıldığı bir dizgedir.

Dilin bir diğer önemli işlevi de kültürün aktarılmasında yüklendiği görevdir. "Kültürde ne varsa dilde de vardır. Dildeki her şey kültürden gelir" (Güvenç,1992:509). Bu anlamda dil, kültür birliğinin sağlanmasında ve kültürün nesilden nesle aktarılmasında da önemli rol oynamaktadır. "Dil, hayatın hemen bütün alanlarında türlü düşünceleri, duyguları, tutumları, inançları, değer yargılarını anlama ve anlatmada: yaşanan olaylarla ilgili bilgileri, kültür birikimini aktarmada kullanılmaktadır" (Özbay, 2006:2). Dil, bu özelliği ile insanlar arasındaki iletişimi sağlayan ve kullanıldığı topluluğu millet haline getiren önemli bir olgudur.

Dil, insanın düşünme becerisi üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. "Kavramı belirleyen, düşünceyi çözümleyip nesnel kılan, onu hem akıl hem de toplum düzeyine aktaran sözcüklerdir" (Vardar, 2001:29). Dil, insanın düşünce sınırlarını belirleyen ve dünyayı anlamlandırmasına imkân sağlayan; topluma özgü bütün değerleri kuşaktan kuşağa aktaran önemli bir ögedir. "İnsan dildeki sözcükleri kullanarak genelleme sınıflama ve örgütlenme yoluyla dünyayı bir karışıklıklar yığını olmaktan çıkarır; onu anlamlı bir bütüne dönüştürür" (Hamzadayı, 2009:18). Birey ve toplum için bu derece önemli olan dilin, bütün bu üstlendiği görevleri eksiksiz olarak yerine getirmesi; sistemli olarak öğretilmesine, doğru ve kurallarına uygun olarak kullanılmasına bağlıdır.

Dünyanın değişmesine ve gelişmesine paralel olarak bireylerin daha geniş bir çerçevede iletişim kurmaları gerekmektedir. Bunun içindir ki günümüzde bireyler sadece kendi dillerini değil kendi dilleri dışında başka dilleri de öğrenme ihtiyacı hissetmektedirler. Bu ihtiyaçlar farklı kültürleri tanımak,

eğitim almak, iş vb. başlıklar altında toplanabilir. Türkçe de bugün farklı insanlar tarafından farklı sebeplerle öğrenilmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimi günümüzde hızla ilerlemektedir. Bu durumun bir sonucu olarak Türkçenin yabancılara öğretiminde çalışan eğitimcilerin, kurumların ve bu alanda yapılan çalışmaların sayısı her geçen gün artmaktadır.

Türkçe öğretiminde amaç bireyin anlama (okuma-dinleme) ve anlatma (konuşma-yazma) becerilerini geliştirmektir. Anlatma becerilerinden biri olan konuşma, bireyin duygu ve düşüncelerini sözlü olarak aktarması şeklinde tanımlanabilir. Bireyin günlük yaşantısında iletişim kurmasını sağlayan en etkili araç konuşma becerisidir. Bunun içindir ki bu çalışmada Türkçenin yabancılara öğretiminde pek de fazla çalışılmayan bir konu olan konuşma becerisi üzerinde durulmuş ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin konuşma becerisine yönelik görüşleri alınmış ve bu görüşlerden hareketle çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Konuşma Becerisinin Yeri

Yabancı dil öğrenme gereksinimi bireyler arasında farklılaşmakta, bu da her bir bireyin yabancı dil öğrenme amacını etkilemektedir. Yabancı dil öğrenme amaçları farklılaşsa da yabancı dil öğretiminde başat amaç; bireyin öğrenilen dildeki iletişimsel yetisini geliştirmektir. Doyé (1995: 162, Akt. Aktaş, 2004: 52)'ye göre

“Dil bir iletişim aracıdır. İletişim eylemi, temel dil becerilerinin edinimini zorunlu kılmaktadır. İletişim sırasında dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi roller üstlenmekteyiz. Yazılı ve sözel iletişim, bu rollerin uygulanmasıyla sağlanmaktadır. İletişimsel yeti olarak tanımlayabileceğimiz bu becerilerin hepsinin öğrenci odaklı yabancı dil öğretiminde kazandırılması gerekir”.

Dolayısıyla iletişimsel yetinin geliştirilmesi, dört temel dil becerisinin işlevsel bütünlüğüyle sağlanmaktadır.

“Yabancı dil öğretiminde genel amaçlardan biri, belki de en önemlisi öğrencilerin öğrendikleri dili anlaşılır bir şekilde konuşabilmesidir” (Demirel, 2004: 94). Öğrencinin konuşma becerisinin geliştirilmesi için öğrencilerin düzeylerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu bağlamda Avrupa Konseyi, Ortak Başvuru Metni'nde öğrencilerin dil düzeylerine göre becerilerdeki yeterliliklerini belirlemiştir. Konuşma becerisinin düzeylere göre tanımlamaları şu şekildedir:

Tablo 1. Konuşma becerisinin düzeylere göre tanımları

Düzyerler	Karşılıklı Konuşma	Sözlü Anlatım
A1	Karşımdaki kişinin söylediklerini daha yavaş bir konuşma hızında yinemesi ve söylemek istediklerimi oluşturmada bana yardımcı olması şartıyla, basit yoldan iletişim kurabilirim. O anki gereksinim ya da çok bildik konulara ilişkin alanlarda basit sorular sorabilir ve yanıt verebilirim.	Yaşadığım yeri ve tanıdığım insanları betimlemek için basit kalıpları ve tümceleri kullanabilirim.
A2	Bildik konular ve etkinlikler hakkında basit ve doğrudan bilgi alışverişini gerektiren basit ve alışılmış işlerde iletişim kurabilirim. Genellikle konuşmayı sürdürebilecek kadar anlamasam da kısa sohbetlere katılabilirim.	Basit bir dille ailemi ve diğer insanları, yaşam koşullarımı, eğitim geçmişimi ve son işimi betimlemek için bir dizi kalıp ve tümceyi kullanabilirim
B1	Dilin konuşulduğu ülkede seyahat ederken ortaya çıkabilecek birçok durumla başa çıkabilirim. Kişisel bilgi sahibi olduğum, ilgi alanıma giren ya da günlük yaşamla ilgili (örneğin; aile, hobi, iş, yolculuk ve güncel olaylar) konularda hazırlık yapmadan konuşmalara katılabilirim.	Deneyimlerimi, hayallerimi, umutlanımı, isteklerimi ve olayları betimlemek için çeşitli kalıpları yalın bir yoldan birbirine bağlayabilirim. Düşünce ve planlara ilişkin açıklamaları ve nedenleri kısaca sıralayabilirim. Bir öyküyü anlatabilirim, bir kitap ya da filmin konusunu aktarabilirim ve izlenimlerimi belirtebilirim.
B2	Öğrendiğim dili anadili olarak konuşan kişilerle anlaşmayı mümkün kılacak bir akıcılık ve doğallıkla iletişim kurabilirim. Bildik konulardaki tartışmalarda, kendi görüşlerimi açıklayıp destekleyerek etkin bir rol alabilirim.	İlgi alanıma giren çeşitli konularda açık ve ayrıntılı bilgi verebilirim. Çeşitli seçeneklerin olumlu ve olumsuz yanlarını ortaya koyarak bir konu hakkında görüş bildirebilirim.
C1	Kullandığım sözcükleri çok fazla aramaksızın, kendimi akıcı ve doğal biçimde ifade edebilirim. Dili, toplumsal ve mesleki amaçlar için esnek ve etkili bir biçimde kullanabilirim. Düşüncelerimi kesin ve kendimden emin bir ifadeyle dile getirebilir ve karşımdakilerin konuşmalarıyla ilişkilendirebilirim.	Karmaşık konuları, alt temalarla bütünleştirerek, açık ve ayrıntılı bir biçimde betimleyebilir, belirli bakış açıları geliştirip uygun bir sonuçla konuşmamı tamamlayabilirim.
C2	Hiç zorlanmadan her türlü konuşma ya da tartışmaya katılabilirim, deyimler ve konuşma diline ait ifadeleri anlayabilirim. Kendimi akıcı bir biçimde ifade edebilir ve anlamdaki ince ayrıntıları kesin ve doğru bir biçimde vurgulayabilirim. Bir sorunla karşılaşırsam, geriye dönüp, karşımdaki insanların fark etmelerine fırsat vermeyecek bir ustalıkla ifadelerimi yeniden yapılandırabilirim.	Her konuda bağlama uygun bir üslupla ve dinleyenin önemli noktaları ayırt edip anımsamasına yardımcı olacak şekilde konuşmamı etkili ve mantıksal bir şekilde yapılandırabilir, açık, akıcı bir betimleme ya da karşıt görüş sunabilirim.

(Kaynak: <http://europass.cedefop.europa.eu/tr/resources/european-language-levels-cefr>)

Yabancı dil öğretiminde öğrencinin konuşma becerisindeki yeterliğini sağlama, bir başka deyişle yeterlilik odaklı öğretim için Hadley (1993:77) beş ilke önermiştir:

1. "Hedef kültürle işlenmiş bir dizi bağlamda dili kullanmaya yönelik öğrencilere uygulama için fırsatlar sağlanmalıdır.
2. Hedef kültürdeki kişilerle anlaşmak için gerekli bir dizi görevi uygulamaya yönelik öğrencilere fırsatlar sağlanmalıdır.

3. Gelişimsel doğruluk, yeterlilik odaklı öğretimle desteklenmelidir. Öğrenenlerin dilsel üretimi kadar çeşitli öğretim biçimleri ve değerlendirici geribildirim de daha hassas ve tutarlı dil kullanımı yönünde dilsel becerilerin ilerlemesini kolaylaştırmada kullanışlı olabilir.
4. Eğitim, öğrencilerin bilişsel gereksinimlerini, farklı kişiliklerini, tercihlerini ve öğrenme stillerini dikkate almalıdır. Bunların yanı sıra duygulara karşı duyarlı olmalıdır.
5. Öğrencilerin, hedef dilin konuşulduğu toplulukta daha uyumlu yaşamaya hazırlanması ve diğer kültürlerle karşı duyarlı olması için kültürel anlayış, çeşitli yollarla desteklenmelidir."

Bu bağlamda öğrencilerin düzeylerinin ve her bir düzeyde öğrencilerin hedef dil ve kültürle olan ilişkilerinin, bireysel gereksinimlerinin, güdülenme düzeylerinin göz önünde bulundurulması gerekir:

".....yabancı dil öğreniminde başarı, öğrencilerin sahip oldukları bireysel özelliklerle yakından ve doğrudan ilgilidir. Temel başlıklar halinde ele alındığında, bahsedilen bu bireysel farklılıklar, öğrencilerin dil öğrenimi konusunda sahip oldukları inançları, öğrenmeye karşı olan tutumları ve beklentileri, kişiden kişiye değişen güdülenme düzeyleri ve duyuşsal durumları olarak sıralanabilir (Aydın ve Zengin, 2008: 82).

Araştırma için çalışma grubu olarak C1 düzeyinin seçiminde; bu düzeydeki öğrencilerin düşüncelerini, beklentilerini ve hangi açılardan güdülendiklerini doğal ve akıcı bir biçimde ifade edebilmesi, kendi düşüncelerini karşısındakinin konuşmasıyla ilişkilendirebilmesi, karmaşık bir konuyu belirli bir bakış açısı doğrultusunda geliştirebilmesi etkili olmuştur.

ALTE (Avrupa Dil Sınavı Hazırlayanlar Birliği) tarafından geliştirilen düzeylere baktığımızda konuşma becerisini değerlendirmede şu betimleyici tümceler öne çıkmaktadır:

Tablo 2. Alte eğitim tümceleri özeti

Obm Düzeyleri	Alte Düzeyleri	Dinleme/Konuşma
C2	ALTE Düzey 5 (Dili iyi kullanan)	Şakaları, konuşma diline özgü öğeleri ve kültürel imaları anlayabilir.
C1	ALTE Düzey 4 (Yeterli kullanıcı)	Soyut tartışmaları takip edebilir, örneğin alternatiflerin dengelenmesi ve sonuca varılması gibi.
B2	ALTE Düzey 3 (Bağımsız kullanıcı)	Bilindik bir konuda net bir sunum yapabilir ve tahmin edebilir, bilgi sorularına cevap verebilir.
B1	ALTE Düzey 2 (Başlangıç kullanıcı)	Öğretmen tarafından dersler ve ödevler üzerine verilen direktifleri anlayabilir.
A2	ALTE Düzey 1 (Temel kullanıcı)	"Katılmıyorum" gibi basit kalıplar kullanarak basit fikirlerini ifade edebilir.
A1	ALTE Giriş Düzeyi	Ders saatleri, tercihleri, sınıf numaraları ve yapılacak ödevlerle ilgili temel direktifleri anlayabilir.

(Kaynak:MEB, 2009: 240).

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, C1 düzeyindeki bir öğrenci soyut tartışmalara katılabilmekte, tartışma konusu ile ilgili sonuca varabilmektedir.

Bunun içindir ki yabancı dil öğrenen bireylerin öğrenme sürecinde karşılaştıkları sorunları anlayıp yorumlayabilme ve bu sorunlara çözüm yolları bulabilmede onlarla birebir görüşme yapmak etkili olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı "Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin konuşma becerisi ile ilgili görüşleri nelerdir?" sorusuna cevap aramaktır.

Araştırmada, yukarıda ifade edilen genel araştırma sorusu kapsamında şu alt sorulara cevap bulmak da amaçlanmıştır:

1. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin Türkçe konuşmanın kolay ve zor yanlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin konuşmakta zorlandıkları konulara ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin konuşmakta zorlanmadıkları konulara ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin konuşma becerisinin gelişmesi için sınıf içi ve sınıf dışında neler yapılabileceğine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin yaşadıkları çevrenin konuşma becerisine etkisine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin söylemekte zorlandıkları ve zorlanmadıkları seslere ilişkin görüşleri nelerdir?
7. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin ana dillerinin Türkçe konuşmaya etkisine ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Gaziantep Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÖMER)'nde, araştırmanın yürütüldüğü tarih olan Mayıs-Haziran 2013 döneminde C1 seviyesinde Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerle sınırlıdır.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizi alt başlıklar halinde ele alınmıştır.

Araştırmanın Modeli

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin konuşma becerisi ile ilgili görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada odak grup görüşmesi tabanlı nitel bir yöntem kullanılmıştır.

Nitel araştırmalarda en sık kullanılan yöntemlerden biri olan odak grup görüşmesi, "ılımlı ve tehditkâr olmayan bir ortamda önceden belirlenmiş bir konu hakkında algıları elde etmek amacıyla dikkatle planlanmış bir tartışmalar serisi" olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 152).

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşmesi yönteminin benimsenmesinin sebebi, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin konuşma becerisi ile ilgili görüşlerini belirlemek ve öğrenci görüşlerinden hareketle toplanan bilgileri değerlendirmektir. Bunun için araştırmada, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerle odak grup görüşmeleri yürütülmüştür. Odak grup görüşmesi, "karşılıklı etkileşim ve çağrışımlar sonucu, katılımcılar birbirlerinin zihinlerindeki duygu ve düşünceleri tetiklerler; böylelikle de zengin bir bilgi akışı sağlanır. Bu yöntemde grup baskısı, sosyal onaylanma ve sosyal beğenilirlik gibi engellerin asılması ve katılımcıların gerçek algı, duygu ve düşüncelerine ulaşılması amaçlanmaktadır." (Çokluk vd. 2011:98)

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 eğitim öğretim yılında Gaziantep Üniversitesi TÖMER'de öğrenim gören C1 seviyesindeki 8 yabancı öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Bu bölümde araştırmaya katılan Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3. Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin ülke dağılımına ilişkin bilgiler

<i>Ülke</i>	<i>Öğrenci Sayısı</i>
Suriye	3
Nijerya	1
Senegal	1
Cezayir	1
Mısır	1
Komor Adaları	1
Toplam	8

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya Senegal, Cezayir, Mısır, Nijerya ve Komor Adaları'ndan 1, Suriye'den 3 olmak üzere 6 farklı ülkeden toplam 8 öğrencinin katıldığı görülmektedir.

Tablo 4. Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımına İlişkin Bilgiler

<i>Cinsiyet</i>	<i>Öğrenci sayısı</i>
Kız	2
Erkek	6
Toplam	8

Tablo 4'te araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 2'si kız, 6'sı erkektir.

Tablo 5. Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yaş dağılımına ilişkin bilgiler

<i>Yaş</i>	<i>Öğrenci Sayısı</i>
17-22	5
23-28	2
29 ve Üstü	1
Toplam	8

Tablo 5'te araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Tabloda görüldüğü üzere yaşları 17-22 olan 5, 23-28 olan 2, 29 ve üstü 1 (%9,5) öğrenci araştırmaya katılmıştır.

Tablo 6. Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin Türkiye'de bulunma sürelerine ilişkin bilgiler

<i>Türkiye'de bulunma süresi</i>	<i>Öğrenci sayısı</i>
7-12 Ay	4
13-36 Ay	2
37 Ay ve Üstü	2
Toplam	8

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye'de bulunma sürelerine ilişkin bilgilere Tablo 6'da yer verilmektedir. Öğrencilerin 4'ünün 7-12 ay, 2'sinin 13-36ay, 2'sinin 37 ay ve üstü süredir Türkiye'de bulunduğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin konuşma becerisi ile ilgili görüşlerini belirlemek üzere odak grup görüşmesinde öğrencilere sorulacak sorular belirlenmiş ve uzman görüşü alınarak son hâli verilen görüşme soruları öğrencilere yöneltilmiştir. Görüşmelerde video ve ses kaydı kullanılmıştır. Öğrencilere görüşmeye başlamadan önce bunun bir sınav değil sohbet olduğu, kendilerini rahat hissetmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Görüşmelerden elde edilen bu kayıtlar daha sonra araştırmacı tarafından yazıya dökülmüştür.

Odak grup görüşmelerine katılan öğrencilerin görüşmelerde kullanılan katılımcı numaraları, geldikleri ülkeler ve anadilleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 7. Çalışma grubunda yer alan öğrenciler

<i>Katılımcı Numarası</i>	<i>Ülkesi</i>	<i>Anadili</i>
1	Suriye	Arapça
2	Suriye	Arapça
3	Mısır	Arapça
4	Suriye	Arapça
5	Cezayir	Berberice
6	Komor adaları	Komorca/ Arapça
7	Senegal	Mongolça
8	Nijerya	Hausa

Verilerin Analizi

Odak grup görüşmelerinden elde edilen verilerin analizi için betimsel analiz yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilerek yazıya dökülen veriler üzerinde öncelikle betimsel analiz yoluyla elde edilen verilerin yorumlanmaya hazır duruma getirilmesi sağlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'in de (2008: 224) belirttiği gibi betimsel analizde "elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır". Bu bağlamda araştırmacı, görüşme sorularının her birini bir tema olarak belirleyerek bu temalar altında görüşme sırasında katılımcılar tarafından ifade edilenleri sıralamıştır. Bunu yaparken de görüşmelerde ifade edilen fikirlerden de alıntılara yer verilmiştir. Çünkü "betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir" (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224).

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, odak grup görüşmelerinde kullanılan görüşme soruları ve bu sorulara katılımcıların verdiği cevaplara ilişkin bulgu ve yorumlar başlıklar hâlinde ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin Türkçe konuşmanın kolay ve zor yanlarına ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan bireyler, Türkçenin ve Türkçe konuşmanın kolay ve zorluğu ile ilgili çeşitli görüşler sunmuşlardır. Katılımcıların görüşlerine ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir:

"Çok sayıda gramer konusu olduğu için doğru cümle kurmak konuşmayı zorlaştırıyor. Bazı problemlerle karşılaşyoruz. Bir cümlede birden fazla gramer kuralı kullanmak zorunda kalıyoruz. Bazı konularda konuşmak zor." (K.2)

"Çok zor geliyor. Ne kadar kelime biliyorsam o kadar konuşabiliyorum, cümle kurabiliyorum. Ekler çok fazla. Telaffuz zor geliyor." (K.3)

"Evet, ekler çok fazla Telaffuz biraz zor." (K.4)

"Aynı fikirdeyim (Telaffuz zor.) Konuşmadan önce kelimeler lazım. Kelime yoksa konuşabilmek zor." (K.5)

"Bence kelimeleri öğrenmek o kadar zor bir şey değil de ama cümleyi kurmak, doğru bir şekilde kurmak zor. Sorun burada." (K.2)

"Ama eğer az kelimeler varsa nasıl konuşabilirsin?" (K.5)

"Tamam kelimeler önemli. Zaten ben de söyledim. Kelimeyi öğrenmek kolay bir şey değil ama cümleyi doğru bir şekilde kurmak da önemli." (K.2)

"Cümle kurmak zor." (K.4)

"Evet, fiil en son, isim, fiil, tümleş." (K.5)

"Değiştirebilirsin (Tümçenin öğelerini)." (K.4)

"Bence Türkçe cümle dilidir, kelime dili değil. Yani İngilizceyi mesela ne kadar kelime biliyorsan kullanabiliyorsun. Ama Türkçeyi evde o öğrendiğin kelimeleri evde kurmalısın. Bir de şu sıkıntı var. Ekleri çok." (K.1)

Katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde; katılımcıların çoğu Türkçe konuşmanın zor olduğunu belirtmişlerdir. Bu zorluğun nedenleri de özellikle şu üç başlık altında toplanabilir. Bunlar:

1. Türkçenin eklerinin fazla olması,
2. Sözcüklerin sesletiminin zor olması,
3. Türkçenin dil bilgisi yapısına uygun tümce kurnanın zor olması.
4. Öğrenilen sözcükleri doğru ve yerinde kullanmanın zor olması.

Araştırmaya katılan bireylerin Türkçe konuşmanın zor olmasına ilişkin düşüncelerinin temel nedenlerinden biri Türkçenin ekler açısından zengin bir dil olmasıdır. Bu durum Türkçenin bağlantılı bir dil olması ve eklerinin son ek biçiminde olmasıyla açıklanabilir. Aynı durum Özkan tarafından (1992: 13) da "...yabancıların Türkçeyi öğrenirken yanlış yapmalarının en önemli sebebi kendi anadilleri ve Türkçenin farklı yapıda olmasıdır. Türkçenin bağlantılı bir dil oluşu, eklerin üst üste yığılması, onlar için farklı bir durumdur." şeklinde ifade edilmiştir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin konuşmakta zorlandıkları konulara ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan bireyler, Türkçe konuşurken hangi konularda zorluklarla karşılaştıkları konusunda benzer görüşler bildirmişlerdir. Görüşlerden örnekler aşağıdadır:

"Siyasi ve iktisadi." (K.2)

"Evet" (K.4)

"Politikalar, siyasi konular." (K.1)

"Siyasi konular. Zaten biz siyasi konuları konuşmuyoruz ki." (K.2)

"Siyasi, iktisadi biraz zor." (K.6)

"Zaten günlük hayatta kullanmıyoruz ki." (K.4)

"Arkadaşlarla sohbet ederken arkadaşlar bana soruyor ki Mısır'da olay nasıl? Ne oluyor orada? Bu siyaset zor bir konu. Anlatmak için kolay değil. Aynı zamanda gramer kurmak en büyük problem benim için." (K.3)

Katılımcıların tamamına yakını siyasi ve iktisadi konularda konuşmanın zor olduğu görüşünde birleşmektedirler. Bu durum sözü edilen konuların araştırmaya katılan öğrencilerin günlük yaşamı içerisinde çok fazla yer almamasıyla açıklanabilir. Siyasi ve iktisadi konularda konuşabilmek için ilgili alanlara ait terminoloji bilgisine sahip olmak gerekmektedir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin konuşmakta zorlanmadıkları konulara ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan bireylerin Türkçe konuşurken hangi konularda zorlanmadıklarına ilişkin görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

"Mesela bizde spor konusu kolay bir şey. Çünkü her gün konuşuyoruz. Ama mesela siyaset, iktisat pek konuşmuyoruz. O yüzden zor geliyor." (K.5)

"Alışveriş konuları rahat konuşuluyor." (K.4)

Araştırmaya katılan bireyler Türkçe konuşurken spor ve alışveriş gibi konularda zorlanmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum; sözü edilen konuların araştırmaya katılan öğrencilerin günlük yaşamında önemli bir yer tutmasıyla açıklanabilir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin konuşma becerisinin gelişmesi için sınıf içi ve sınıf dışında neler yapılabileceğine ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan bireylerin konuşma becerisinin gelişmesi için sınıf içi ve sınıf dışında neler yapılabileceğine ilişkin görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

"Konuşma derslerinde tartışma yapmanın çeşitli konularda konuşma becerisine katkısı var. Araştırıyoruz, hazırlıyoruz, tartışma yapıyoruz, bu bizim konuşmamız için çok faydalı. Böyle bir çalışma haftada en az 2 saat olmalı." (K.3)

"Aynen katılıyorum. Her hafta sohbet etmek, tartışma yapmak faydalı. Çünkü herkes konuşuyor." (K.6)

"Yani konuşmaya hazırlanmak ve sınıfta tartışmak, konuşma için çok faydalı." K.5

"Aynı sınıfta çeşitli ülkelerden öğrenci olmalı. Aynı ülkeden çok sayıda öğrenci bir sınıfta olursa kendi dillerini konuşurlar." (K.2)

Katılımcıların yukarıdaki düşünceleriyle ilgili olarak araştırmacının "Konuşma becerisini geliştirmek için ne tür etkinlikler ve çalışmalar yapılabilir?" sorusuna katılımcılar, şu yanıtları vermişlerdir:

"Ne zaman Türkçe biliyorum demek, konuşmada Türk'le az farkım olmalı. Çünkü konuşma en üst seviye. Dil öğretmenin rolü büyük ama bizim çalışmamız lazım. Ben her gün okuyorum. Ne kadar anlıyorsam o kadar anlatabiliyorum. Konuşma için pratik yapmak lazım. Türkçe ortak dil olarak konuşulmalı." (K.3)

"Her yabancı öğrenciye bir Türk öğrenci sağlanmalı. Günde en az bir saat Türkçe dinleme yapılmalı. Çünkü dinleme, konuşma için önemli." (K.1)

"Türkçe TV kanalları izlenmeli." (K.2)

"Türkçe müzik dinlenmeli." (K.4)

"Bence pratik çok önemli. Ben her gün Türkçe pratik yapıyordum. Böylece konuşmam çok gelişti." (K.7)

"Bence en faydalı şey, TV, özellikle dizilerde kullanılan dil, günlük konuşmada kullanılan dildir." (K.2)

"Türk arkadaşlarla sohbet edilmeli." (K.8)

"Teneffüslerde Türkçe konuşulmalı." (K.5)

"Sınıflar arasında konuşma yarışmaları yapılmalı." (K.1)

"Öğretmen okuyor ve biz yazıyoruz. Bu çok önemli, telaffuz önemli, dinlemek-konuşmak bağlı." (K.3)

Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde, konuşma becerisinin gelişmesi için gerek sınıf içi gerekse sınıf dışında öğretmene ve öğrencilere farklı sorumluluklar yüklendiği görülmektedir. Öğrencilerin dil seviyelerine uygun sınıf içinde öğrendikleri konular göz önüne alınarak hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma etkinlikleri yapılmalı, sınıflarda aynı ülkeden çok sayıda öğrenci olmamasına özen gösterilmeli, öğrenciler Türk dilinin güzel örneklerini yansıtan filmler, şarkılar ve TV programları izlemeye ve dinlemeye yönlendirilmelidir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin yaşadıkları çevrenin konuşma becerisine etkisine ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan bireylerin yaşadıkları çevrenin konuşma becerisine etkisine ilişkin görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

"Her şehirde farklı bir lehçe, şive var." (K.4)

"Her şehirde farklı bir lehçe kültürü var. Bu, normal bir durum. Antep'te kalıyoruz. Artık pek zor gelmiyor bize." (K.2)

"Ben Türkçeyi annemden öğrendim. Annem haftada 7 gün, TV karşısında dizi izliyor. Soruyordum. "Bu ne diyor?" Türkçeyi böyle öğrendim. Annemin etkisi var." (K.1)

"Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye'yi ve Türkçeyi çok severdim. Buraya gelmeden önce Türkçeyle çok uğraştım. O yüzden Türkiye'ye geldiğim zaman Türkçem çok iyiydi." (K.2)

"Beraber kaldığım arkadaşlarımın konuşmada çok faydası oldu. Bana çok yardımı oldu. Onlar konuşuyorlardı önce. Hiçbir şey bilmiyordum. Anlamıyordum. Soruyordum bu ne? Yani çok yardımı oldu." (K.4)

Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde, Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe eğitim almanın, aile bireylerinden birinin veya birkaçının Türkçe biliyor olmasının, Türkçe öğrenilen şehirde Türkçenin doğru ve kurallarına uygun kullanılıyor olmasının, arkadaş çevresinin Türkçe öğrenen yabancı bireylerin konuşma becerisinin gelişmesinde doğrudan etkili olduğu söylenebilir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin söylemekte zorlandıkları ve zorlanmadıkları seslere ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan bireylerin söylemekte zorlandıkları ve zorlanmadıkları seslere ilişkin görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

"Sesli harfler, ünlü harfler: ı, i, u, ü." (K.2)

"Sesli harfler ı, i, u, ü'de biraz sıkıntı yaşıyorum." (K.1)

"Bende Fransızca var, i, ü. Ama sadece ı. Hiç görmedim. Ama anlaştım yani. Bir ay, iki ay sonra anlaştım." (K.5)

"Bende de aynı. Ö harfinde sıkıntı yaşadım. Fransızca "e" ama Türkçe "ö". Biraz farklı. İ, Fransızcada var. I'da zorlandım." (K.6)

"Bütün ünlü harflerde zorlandım. U,ü. Yani ben çözüm yok. Özellikle uç, üç hangisi? Eşime soruyorum. Eşim Türk. Doğru mu söyledim?. Olmak, ölmek. Konuşurken çok sorun benim için. "Öldü" doğru mu söyledim, bilmiyorum yani." (K.3)

"Ünlüler zordu. Ama b-p de zordu. Arapçada bir tane." (K.3)

"Sadece ünlülerde zorlandık." (K.2)

"P, Arapçada yok. Para-bara. P, Arapçada yok." (K.6)

"P bazen zor oluyor." (K.6)

"Bazı arkadaşlar hiç p harfi çıkaramıyor. B diyorlar." (K.4)

"Araplar "bara" diyor." (K.7)

"Bardon diyorlar." (K.1)

"Ama sadece Araplar." (K.6)

Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde, Türkçedeki sessiz harflerde çok sorun olmadığı ancak sesli harflerde özellikle ı-i-o-ö-u-ü seslerinde sorun yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca anadili Arapça olan öğrenciler p sesinde zorlandıklarını ifade etmişlerdir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin anadillerinin Türkçe konuşmaya etkisine ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan bireylerin anadillerinin konuşma becerisine etkisine ilişkin görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

"Türkçede pek çok Arapça kelimeler çok. Bize çok yardımı oldu." (K.2)

"Yok yani hatta problem oluyor. Arapça sorun yani. Hareket, dil mantığı var yani. Ayı mantığı var." (K.3)

"Bizim dil çok farklı. Bu yüzden anlamları farklı geliyor aklımıza." (K.6)

"Arapçadaki bazı kelimeler aynı, Türkçe gibi ama Berberce çok farklı. Yok kelimeler benziyor, gramer aynı değil, her şey farklı. Ben İngilizce, Fransızca da öğrendim. Yani Türkçe öğrenebilirim. Problem yok." (K.5)

"Kelime çok var, hürriyet gibi. Arapçada da Türkçede de kullanılıyor. Türkçede bir kelime var. O kelimedenden aynı Arapçada da var ama Arapçada başka bir mana ile kullanılıyor. Manaların farklı olması olumsuz etki." (K.2).

"Bazen farklı anlamlar olabiliyor. Mesela; müsaade. Müsaade, Arapça yardım etmek, demek. Bu biraz karıştırıyor. Bu şekilde olumsuz etkiliyor. 'Fakat' Türkçede 'ama' demek, 'ama' Arapçada 'sadece' demek." (K.3)

Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde, özellikle anadili Arapça olan öğrencilerin ana dillerindeki bazı sözcüklerin Türkçede bulunmasının konuşmaya olumlu bir etkisi olduğu, ancak her iki dilde ortak kullanılan sözcüklerin Türkçede farklı anlamlara geliyor olmasının konuşma becerisini olumsuz etkilediği söylenebilir. Anadili Arapça dışında olan öğrencilerin ise ana dillerinin yapısının Türkçeden farklı olması nedeniyle konuşma becerisinin gelişiminde bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle araştırmanın sonuçları verilmiş ve bu sonuçlardan hareketle çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Sonuçlar

Bu araştırmada C1 seviyesinde Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin konuşma becerisine yönelik görüşleri belirlenmiştir. Bu çerçevede araştırmada elde edilen bulgulara dayanılarak ulaşılan sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

- Türkçenin ekler bakımından zengin bir dil olması konuşmayı zorlaştırmaktadır.
- Türkçenin dilbilgisel yapısı konuşmayı zorlaştırmaktadır.
- Türkçe sözcüklerin sesletiminin zor olması konuşmayı zorlaştırmaktadır.
- Kelimeleri doğru ve yerinde kullanmanın zor olması konuşmayı zorlaştırmaktadır.
- Siyasi ve iktisadi konularda konuşmak zordur.
- Spor ve alışveriş konularında konuşmak kolaydır.
- Hazırlıksız ve hazırlıklı konuşma etkinlikleri konuşma becerisinin gelişimine katkı sağlamaktadır.
- Sınıflarda farklı ülkelerden öğrenci olması öğrencileri Türkçe konuşmaya yönlendirmekte bu durum da konuşma becerisini geliştirmektedir.
- Kitap okumak konuşma becerisini geliştirmektedir.
- Pratik yapmak konuşma becerisini geliştirmektedir.
- Türkçe müzik dinlemek ve Türk televizyon kanallarını izlemek konuşma becerisini geliştirmektedir.
- Türk arkadaşlarla sohbet etmek konuşma becerisini geliştirmektedir.

- Yazılı anlatımda yapılan dikte çalışmaları sesletimi olumlu etkilemektedir.
- Aile üyelerinin birinin Türkçe biliyor olması konuşma becerisini geliştirmektedir.
- Türkiye gelmeden önce Türkçe eğitim almak konuşma becerisini geliştirmektedir.
- Sessiz harflerin sesletiminde bir sorun yaşanmamaktadır.
- Sesli harflerin özellikle de ı-i-o-ö-u-ü seslerinin sesletiminde sorun yaşanmaktadır.
- Türkçedeki Arapça kökenli sözcüklerin anadili Arapça olan öğrencilerin konuşma becerisine olumlu etkisi bulunmaktadır.

Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen sonuçlardan hareketle geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

1. Türkçedeki seslerin doğru ve kurallara uygun bir biçimde sesletilmesi için konuşma derslerinde sesbilimsel çalışmalara ağırlık verilmelidir.
2. Konuşma derslerinde çeşitli konularda hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma etkinliklerine yer verilmelidir.
3. Sınıflarda farklı ülkelerden öğrenciler bir araya getirilmelidir.
4. Öğrenciler ders dışında düzeylerine uygun kitap okumaya ve konuşma uygulamaları yapmaya yönlendirilmelidir.
5. Öğrenciler Türk dilinin güzel kullanım örnekleri sergileyen şarkı, film, tiyatro vb. görsel işitsel uyarılarla buluşturulmalıdır.

Kaynakça

- Aktaş, T. (2004). Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:12, 45-59.
- Aydın, S. ve Zengin B. (2008). Yabancı Dil Öğreniminde Kaygı: Bir Literatür Özeti. *The Journal of Language and Linguistic Studies*, 4(1), 81-94.
- Banguoğlu, T.(2004). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK.
- Demirel, Ö. (2004). *Yabancı Dil Öğretimi, Dil Pasaportu, Dil Biyografisi, Dil Dosyası*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ediskun, H. (2004). *Türk Dilbilgisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Europass (2013). *Avrupa Ortak Ölçüt Çerçevesi*.
<http://europass.cedefop.europa.eu/tr/resources/european-language-levels-cefr> internet adresinden 02.09.2013 tarihinde erişilmiştir.
- Günay, D. (2004). *Dil ve İletişim*. İstanbul: Multilingual.
- Güvenç, B.(1992). Dil Kültür Bağlantısı. *Çağdaş Türk Dili (Kültür Eğitim Özel Sayısı)*. S.47 s.509-510.

- Hamzadayı, E. (2009). *Bütünleştirilmiş Öğrenme-Öğretme Yaklaşımının Türkçe Eğitiminde Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Aksoy, Ö. (2004). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- MEB (2009). *Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme*. Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Omaggio H., A. (1993). *Teaching Language in Context*. Boston: Heinle and Heinle.
- Özbay, M.(2006). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I*. Ankara: Öncü Kitap.
- Vardar, B. (2001). *Dilbilim Yazıları*. İstanbul. Multilingual Yayıncılık.